

Mishnah Sotah, chapter 5

משנה סוטה פרק ה

(1) Just as the water tests her, so too, does the water test him [her paramour], as it is said [twice], “And it shall enter ... and it shall enter.” (Numbers 5:24, 27) Just as she is forbidden to her husband, so too, is she forbidden to her paramour, as it is said: “Is defiled ... and is defiled” [the “and” is redundant (ibid., verse 29)]; the opinion of Rabbi Akiva. Rabbi Yehoshua said: Zechariah the son of Kazav also expounds likewise. Rabbi says: The two times this is stated in the section [of the *sotah*]: “If she is defiled... she is defiled” (Numbers 5:14, 29) — one [means she is defiled] to her husband, and the other [means she is defiled] to the paramour.

(2) That same day Rabbi Akiva expounded: “And every earthen vessel, into which any of them [dead crawling things] fall, whatever is in it shall be impure” (Leviticus 11:33) — it does not say *tamei* [impure], but *yitma* [shall make impure] — i.e., to make others impure; this teaches about a loaf [with] second[ary impurity] which defiled [another loaf, imparting to it] a third [level of impurity]. Rabbi Yehoshua said: Who will remove the dust from your eyes, Rabban Yohanan ben Zakkai, for you would say: Another generation will declare

רבנו עובדיה מברטנורא

א כך בודקים אותו. את הבועל: ובאו ובאו. שניהם בוי"ו יתירא לדרשא: נטמאה ונטמאה. וי"ו יתירא דבונטמאה שניה לדרשא: רבי אומר שני פעמים וכו'. רבי לא דריש וי"ו יתירה בר"ע, אלא רבי דקראי קא דריש, בין בובאו ובאו, בין בנטמאה ונטמאה: **ב בו ביום דרש.** כל היכי דתיגין בו ביום, ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה לנשיאות שנתרבו התלמידים, שנתנו רשות לכל ליכנס. ומשום דהך דרשה דנטמאה ונטמאה נמי בו ביום נדרשה, נקטינהו לכל הנך הכא: **כלי חרס.** הוא ראשון, שנטמא מן השרץ שהוא אב. והאוכל שבתוכו שני שטמא הכלי: **אינו אומר טמא.** כל אשר בתוכו טמא. אלא יטמא, למדרש ביה נמי יטמא, שטמא את אחרים: **למוד על ככר שני.** להכי נקט ככר, לפי שהוא מצוי בתנור: **שטמא את השלישי.** ואפילו בחולין. דקרא סתמא כתיב: **דור אחר.**

א כשם שהמים בודקין אותה, כך המים בודקין אותו, שנאמר (במדבר ה) ובאו, ובאו. כשם שאסורה לבעל, כך אסורה לבוועל, שנאמר (שם) נטמאה, ונטמאה, דברי רבי עקיבא. אמר רבי יהושע, כך היה דורש זכריה בן הקצב. רבי אומר, שני פעמים האמורים בפרשה אם נטמאה נטמאה, אחד לבעל ואחד לבוועל: **ב בו ביום דרש רבי עקיבא, (ויקרא יא) וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא, אינו אומר טמא אלא יטמא, לטמא אחרים, למד על ככר שני שטמא את השלישי. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי, שהיית אומר, עתיד דור אחר לטהר**

pure a loaf [with the] third [level of impurity], for there is no passage from the Torah [teaching] that it is impure; is Akiva, not your pupil? He brings a passage from the Torah [teaching] that it is impure, as it is said: “Whatever is in it shall be impure.”

(3) That same day Rabbi Akiva expounded: “And you shall measure from outside the city in the eastern corner two thousand cubits” (Numbers 35:5) [referring to the limits of the cities of the Levites], and another Scriptural passage says: “from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.” (ibid., verse 4) It is impossible to say a thousand cubits since it has already been stated, “two

thousand cubits;” and it is impossible to say two thousand cubits, since it has already been stated, “a thousand cubits;” how then [is this to be resolved]? “A thousand cubits” for an open space, and “two thousand cubits” refers to the Sabbath bounds [the extreme point one is allowed to walk from his place of residence on the Sabbath]. Rabbi Eliezer, the son of Rabbi Yose HaGalili, says: “A thousand cubits” for an open space, and “two thousand cubits” for fields and vineyards.

(4) That same day Rabbi Akiva expounded: “Then sang Moshe and the children of Israel this song to the Lord, and said saying.” (Exodus 15:1) There was no need to say “saying;” what then does “saying” come to teach us? It teaches that the Israelites would respond after Moshe, in the manner in which the *Hallel* is

רבנו עובדיה מברטנורא

מן העתידיים לבא. שיטהר את השלישי, ואף בתרומה, שאין לו מקרא מן התורה: והרי עקיבא תלמידך מביא לו ראייה מן המקרא שהוא טמא. אף בחולין. ואין הלכה כר"ע, דאין שני עושה שלישי בחולין, אלא בתרומה: ג מגרש. רחבה פנויה מזריעה ומאילנות לנוי העיר ואלפים לא הזכר לתתם ללויים ולא נאמרו אלא ליציאת תחום שבת: שדות וכרמים. ואלפים סביב נתנו ללויים. מהם הניחו אלף סביב העיר למגרש, והשאר שדות וכרמים. והלכה כרבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, שתחום אלפים אמה דרבנן: ד שאין ת"ל לאמר. שאין דומה לשאר לאמר שבתורה שהשכינה

ככר שלישי, שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא, והלא עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא, שנאמר, כל אשר בתוכו יטמא: ג בו ביום דרש רבי עקיבא (במדבר לה) ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אומר (שם) מקור העיר וחוצה אלף אמה סביב. אי אפשר לומר אלף אמה, שכבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים אמה, שכבר נאמר אלף אמה, הא כיצד, אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים: ד בו ביום דרש רבי עקיבא (שמות טו), אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, שאין תלמוד לומר לאמר, ומה תלמוד לומר לאמר, תלמוד שהיו ישראל עונין אתריו של

recited [i.e., they repeated the first sentence of each paragraph]; therefore it says: "saying." Rabbi Nehemiah says: As they read the *shema* [i.e., that Moshe began and all joined together, word for word], and not as they recite the *Hallel*.

(5) That same day Rabbi Yehoshua ben Horcanos expounded: Iyov served the Holy One, blessed be He, only out of love, as it is said: "Though He slays me, yet will I await Him." (Job 13:15) But should you be doubtful whether the meaning is: Will I, await Him [as a statement], or [as a question,

meaning]: I will not await. Scripture teaches, "Till I die I will not put away my integrity from me," (ibid. 27:5) teaching that he did so out of love. Rabbi Yehoshua said: Who will remove the dust from your eyes, Rabbun Yohanan ben Zakkai, for you would expound all your days; that Iyov served the Omnipresent only out of fear, as it is said: "A wholehearted and an upright man, one that fears God, and shuns evil." (ibid. 1:8) And did not Yehoshua, the pupil of your pupil, teach that he did so out of love?

רבנו עובדיה מברטנורא

מדברת למשה לאמר הדבור לישראל, אבל כאן אין לומר כן: **בְּקוֹרִין אֶת הַהֵלֵל**. ראשי פרקים בלבד היו עונים אחריו: **הַ מֵאֵהָבָה**. שאהב את המקום: **שְׂקוּל**. משקלו שזה אינו מכריע לכאן ולכאן. יש לו הכתוב בוי"ו ומשמעותו כאילו היה לא באל"ף. ויש לא באל"ף ומשמעותו כאילו כתוב בוי"ו: **הֵן יִקְטַלְנִי**. הלא הוא הורגני לא איחל לו עוד. או לו אני מיחל: **מִירָאָה**. מדאגת פורענות שלא תבא עליו: **יִרָא אֱלֹהִים**. ולא אוהב אלהים:

מִשֶׁה עַל כָּל דְּבַר וְדְבַר, בְּקוֹרִין אֶת הַהֵלֵל, לְכֶךְ נֹאמֵר לֵאמֹר. רַבִּי נְחֵמְיָה אֹמֵר, בְּקוֹרִין אֶת שְׁמַע וְלֹא בְּקוֹרִין אֶת הַהֵלֵל: הַ בּוֹ בְּיוֹם דְּרַשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן הֶרְקֵנוֹס, לֹא עֲבַד אִיּוֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא מֵאֵהָבָה, שֶׁנֶּאמַר (איוב יג) הֵן יִקְטַלְנִי לוֹ אֵיחַל. וְעַדֵּן הִדְבַר שְׂקוּל, לוֹ אֲנִי מִצְפָּה אוֹ אֲנִי מִצְפָּה תִלְמֹד לֹאמֹר (שם כז) עַד אֲנֹעַ לֹא אֶסִּיר תְּמִתִּי מִמְּנִי, מִלְּמַד שֶׁמֵּאֵהָבָה עֲשָׂה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מִי יִגְלוֹ עֶפְרַיִם מִצִּיּוֹן, רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זְכַאִי, שֶׁהֵייתָ דוֹרֵשׁ כָּל יְמֶיךָ, שְׁלֵא עֲבַד אִיּוֹב אֶת הַמְּקוֹם אֶלָּא מִירָאָה, שֶׁנֶּאמַר (שם א) אִישׁ תָּם וְיִשָּׁר יִרָא אֱלֹהִים וְסָר מִרַע, וְהֵלֵא יְהוֹשֻׁעַ תִּלְמִיד תִּלְמִידֶיךָ לְמַד שֶׁמֵּאֵהָבָה עֲשָׂה: